

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**Жоькпау****Денис МАНТУРОВ:**

2023 жылны ахырына Тырныауздагы комбинатдан хазыр продукт алыр умутлубуз

Тюнене Къабарты-Малкъаргъа Россей Федерацияны промышленность эмда сатыу-алыу министри **Денис Мантуров** жумуш бла келгенди. Федерал къуллукчу медицина рентген оборудование чыгаргъан «Севкавентген-Д» предпритияны жоькпау, аны иши бла шагъирейленгенди.

Бу предпритияда 2008 жылдан бери уллу тюрлениуле этиледиле, ол санда жангы цифралы эмда инновациялы технологияла, производство эмда финанс ишлени автоматизацияланган амаллары синдирилдиле. Денис Мантуров рентген оборудование жыйышдырылган эмда башха цехледе да болганды, заводну производство кючюне бек бюсюрегенин да айтханды. «Бу предпритиягъа 60 жылдан артык болганылыкгъа, аны производство онлары шендюю заманнга толу келишедиле. Бек башы уа - «Севкавентген-Д» заводну кесини конструктор бюросу барды эмда кеп къыйын ишлени ол кеси тамамлайды, ол санда программалы жалчытыуу бардырады, оборудованианы схемотехника жумушларын да тындырады. Предпритие жууук тыш кыралла бла сатыу-алыу бардырады, ол санда «Халкъла аралы кооперация бла экспорт» миллет проектни эмда Сатыу-алыу предствительстволаны юслери бла», - дегенди.

Ол күн КъМР-ни Башчысы **Казбек Кокков** бла Денис Мантуровну араларында эки жанлы тюбешуу да болганды. Аны кезиунде сюзюлген баш темаладан бири Тырныаузда вольфрам-молибден магъаданы къазыуу эмда жарашдырыуу инвестиция проекттин жашауда бардырыу да болганды. «2023 жылны ахырына

дери Тырныауздагы комбинатдан хазыр продукт алыр умутлубуз», - деп чертгенди федерал къуллукчу.

КъМР-ни Башчысы уа министрге регионга эс бурганы эмда себеплик этгени ючюн жюрек ыразылыгын билдиргенди. «Предпритияны иши бла шагъирейленгенгиз, хар оноучу бла ушакъ этгенигиз, ахшы амаллагъа юйретгенигиз ючюн сау болугъуз. Бююнню тюбешуу Къабарты-Малкъарда промышленностьу айнытуда алгъа атлам этерге келлендирикди. Бизни бирге ишлеуубюз мындан ары да хайырлы болур ючюн биз да къолубуздан келгенни аярыкъ тойюлбюз», - деп чертгенди Казбек Кокков.

Денис Мантуров регионну промышленность предпритияларыны кермюч экспозициялары бла да шагъирейленгенди. Республиканы экспортну битеу ёлчмин-

де сырьёгъа саналагъан эмда энергетикалы болмагъан продукция 100 процент чакълы бирни тутханына эс бурганды. Алай продукцияны экспортун кебейте баруу «Халкъла аралы кооперация бла экспорт» миллет проектде белгиленген баш магъаналы борчладан бири болганын эсге салганды.

Ол дагыда 2020 жылда, пандемиягъа да къарамай, Россейни Минпромторгу экспортралагъа болушуу платформасын кырагъанын, шендюден окъуна аны бла 2 миннге жууук экспортр хайырланганын билдирип, Къабарты-Малкъарны тийишли компанияларын ол иште къошулургъа чакъырганды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосу пресс-службасы.

«Къабарты-Малкъар Республикада бийик хазырлыкны низамын кийириуню эмда жангы коронавирус инфекция (2019-nCoV) андан ары жайылмаз ючюн къошакъ мадарла этиуню юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2020 жылда 18 мартда чыгарылган 19-УГ номерли Указына тюзетиуле кийириуню юсюнден
Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ

1. «Къабарты-Малкъар Республикада бийик хазырлыкны низамын кийириуню эмда жангы коронавирус инфекция (2019-nCoV) андан ары жайылмаз ючюн къошакъ мадарла этиуню юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2020 жылда 18 мартда чыгарылган 19-УГ номерли Указына быллай тюзетиуле кийирирге:

а) биринчи абзацын жангыдан быллай жазаргъа:

«2.6. Борчлу этерге:»:

б) «а» подпунктда «сакъларгъа» деген сёзю орунуна «2020 жылны 12 июлуна дери (ол ахыр ючюнню да ары къошуп) сакъларгъа» деп жазаргъа.

2. Бу Указ басмаланган күнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К.КОКОВ

Нальчик шахар,
2020 жылны 27 июну,
№75-УГ

Парламент

Къошакъ билим бериу амалны хар сабий да хайырланырча

КъМР-ни Парламентини президиумуну кезиуню жыйылыуу спикер **Татьяна Егорована** башчылыгында санитар жорукъла толтурулуп бардырылганды. Аны «правительстволу сагъатында» сёз «Билим бериу» миллет проектни чеклеринде КъМР-де къошакъ билим бериуню кючюсюн эмда аны бла тыйгъыс хайырланырча мадарланы юслеринден барганды. Бу иш къалы кыралганы бла депутатланы жарык-ландырыу, илму эм жаш тюлюню ишлери жанлы бла министри къуллугун толтургъан **Анзор Езаов** шагъирей этгенди.

Ол къошакъ билим бериуню сабийлени юйретууде, аланы фахмуларын, чыгармачылыкларын ачыкълауда, келир заманда усталыкны сайлауда магъанасы бютунда уллу болганын чертгенди. Бу система бла сабийле чырыаусуз хайырланырча мадарла уа «РФ-де билим бериуню айнытуу»

къырал программада белгилендиле. КъМР-де къошакъ билим бютунда 2015 жылда «Кюн сахар» академия ачылганы бла айнып башлаганды. Бююннюде уа аны Майскийде эм Терекде белюмлери бардыла. Алада барысында да бирге 7 минг сабий юйренеди.

2016 жылда «Кванториум» сабий технопарк ачылганы уа окъуучулагъа инновациялы билим берирге онг чыкъганды. Бююннюде уа анда техникагъа, илмугъа сейирлери уллу болган 1,5 минг сабий юйренеди.

2018 жылдан бери сабийлеге къошакъ билим бериу система РФ-ни Президенти 2018 жылда 7 майда къабыл кюрген 204-чю номерли Указында белгиленип, баш магъаналы проектлеге къошулганды. «Билим бериу» миллет проектни «Хар сабийни жетишими» федерал проектнини паспорту къабыл кюрюлгенди. Алай бла

РФ-де сабийлеге къошакъ билим бериу системаны айнытууну концепциясын республикада жашауда бардырыргъа онг чыкъганды. Былтыр, конкурстан ётуп, республикагъа анда белгиленген жумушланы тамамларгъа 412 миллион сом субсидия берилгенди.

Андан 194 миллиону къошакъ билим бериу программаланы толтуруугъа къоратылганды. Аны хайырындан 106 учрежденияда 30,6 минг жер кыралганды. Алай бла былтыр школчуланы 73 процентини къошакъ билим алыргъа онлары болганды.

Школлада 277 ставка кийирилгенди. «Алай районланы асламында къошакъ

билим берген муниципал учрежденияланы устазла бла жалчытуу алыкъа тамамланмаганды. 7407 жерге жалаңда 34 ставка белюнгенди, ол а керекли ёлчменден юч керге азды», - дегенди Езаов.

Бу кемчиликни кетерип мурат бла былтыр 180 устазгъа квалификацияларын ёсдюрюу жаны бла курсла кыралгандыла. Кадрланы хазырлау иш «КъМР-де сабийлеге къошакъ билим бериуню регион моделин синдириу» программаны чеклеринде андан ары бардырылыкды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къошакъ билим бериу амалны хар сабий да хайырланьырча

Ахыры 2-чи бетдеди.

Министр инновациялы билим бериуно амаллары бла элдеде жашаган сабийле да хайырланьырча этуно магъаналыгынын белгилегенди. Быйыл бу жаны бла иш андан ары бардырыллыкъды. Республикага федерал бюджетден «Кванториум» технопаркны айынытыуға 16764,6 минг сом берилгенди. Ол а районлада, элдеде сабийлени илму-техника фахмуларын, инженер усталыкъға сейирлерин ачыкъларға себеплик этерикди.

Докладыны ахырында Анзор Езаов санитар-эпидемиология хал къошакъ билим бериу система быллай къыйын болумлада да ишлеяллыгын, хайырлы болгъанын кёрюзтгенин чертгенди. Аурууны жайылыу тохтаса уа, къошакъ билим бериу учреждениялада сабийлеге профили сменала къуарлыкъдыла.

Депутатланы министрге сорулары кеп болгъандыла. Татьяна Егорова системада ишлегенлеге жаш адамланы къошаргъа керелисине эс бурганды. Ол гуманитар вузланы тамата курсларын студентлерин бу ишге тартырга болулгун айтханды. «Студентлеге ол иги онгла берилдик: практикалары болулкду, сынау жырыкъдыла, ахча да ишлеяллыкъдыла. Керек болса, право жаны бла мадарла этерге да болулкду. Сёзге, медицинага юйренген студентле шёндюго болумда бек

болушхандыла», - дегенди ол.

Анзор Езаов аны тозгте санагъанды. Аны айтханына кере, РФ-ни Жарыкъландыруу министерствосу тамата курсланы студентлерине педагогика иш бла кюреширге эркинлик берген документ хазыр-

лайды. Къошакъ билим бериуле уа экинчи курсдан сора ишлеп башларга болулкдула.

Татьяна Борисовна «Кюн шахар» академия бла республика ёхтемленгеннин, аны аты къыралда кенг белгили болгъанын айтханды. Ол учрежденияны бёлюмлерин Май эм Терк районладан башха жерледе ачыуно юсюнден соргъанды. Министр айтханыча, ахча болса, аланы къуаргъа онг барды.

Спикерни орунбасары **Жанатайлы Салим** а жангы окъуу жылда окъутуу очно неда дистанциялы халдамы бардырыл-

лыкъды деп соргъанды. Ол бу тема адамланы къайгыртханын чертгенди.

Анзор Езаов оную эпидемиология болумга кере чыгарыллыгын чертгенди. «Алай биз жангы окъуу жылны сабийле школлада,

парталаны артарына олтуруп башлар ючюн къолдан келгенин этебиз», - деп къошханды ол. Жыйылыуда инновациялы билим бериуно кенгертиуно, спорт секцияла къошакъ билим бериу системадан кетерилгенлерини, класслада сабийле азайгъанларыны, къошакъ билим бериуно качествосун игилендируно юслеринден да баргъанды сёз.

«Правительстволу сагатны» ахырында жууаллы органлага тийишли эсгертиуле къабыл этилгенди.

КЪМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Оператив штаб

Ауруу жукъгъанланы саны биле-биле азайгъанды

Коронавирус ауруу республиканы 5157 инсанында ачыкъланганды. Ахыр ыйыкъда ауругъанланы тизгинине орта эсеп бла 45-50 адам къошулады. 3 июльда да жукъгъанланы тизмеси 48 пациентге кенгергенди. Биогонлюкде тийишли багыудан сора вирусдан 3903 пациент сау болгъандыла. Ол санда 3 июльда аны 121 инсаныбыз хорлагъандыла.

Шёндю медицина болушлукъ 1198 пациентге берилди. Озгъан кюн вирусдан экеулен ауушхандыла, ала 88-жыллыкъ эмда 75-жыллыкъ тишируладыла. Алай бла вирусну аурулуугун кётюралмай, республикада 56 пациент ёлгенди.

Коронавирус КЪМР-де жайылып башлагъан кюнден бери 93,4 мингден аслам тест бардырылганды. Ауругъанла бла тубешип, инфекция жукъгъанына ишекли 1266 адам юйлеринде туруп, медицина тинтиуледен ётедиле. Госпитальлада 1194 адам турады, аладан реанимация бёлюмде 56 инсан. 1577 саусузгъа болушлукъ амбулатория халда бериледи. COVID-19 жукъгъанла республиканы 123 элинде бла шахарында ачыкъланганын айттырчады. Аланы асламы Нальчикдедиле - 865 адам.

Россейде коронавире 667,8 минг адамга жагъылганды. Бир кюнне ауругъанланы санына 6718 пациент къошулганды. Пандемия башлангандан бери вирусдан 437,8 минг инсан сау болгъанды. Кыралда андан 9859 инсан ауушханды (ол санда тюнене 176 саусуз).

Джонс Хопкинс атлы университет белгили этген тарихлеге кере уа, битеу дунияда бу ауруу 10,8 миллион адамга жукъгъанды, аладан 520,7 мингден аслам ёлгенди. Американы бирлешген штатларында ауругъанланы саны 2,73 миллиондан озгъанды. Жукъгъанланы саны Бразилияда ёсгенлей барады - 1,49 миллион адам. Россей ауругъанланы санына кере ючюн жердеди. Аны ызындан Индия келеди - анда 604 минг адам ауругъанды.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Контроль

Кёргенлерине бюсюрегендиле

«Къоркъуусуз эмда тынгылы автомобиль жолла» миллет проектге кере жер-жерледе не мадар этилгенин юсюнден халкъга билдируге уллу магъана бериледи. Аны себепли ол ишлеге жамаут контроль дайым этилгенлей турады, деп белгилегенди Битеуроссей халкъ фронтну Къабарты-Малкъарда бёлюмюнде.

Алай бла бу конледе ОНФ-ни келечилери КЪМР-ни Транспорт эмда жол молк министерствосуну специалистерли бла бирге Черек районда болгъандыла. Ала анда «Урван - Уштулу» трассада Къашхатауда къабырла таба барган жолга ремонт къалай этилгенине къарагъандыла.

Бу объектни узунлугу километр чакълы болады. Айтханларына кере, къурулуш организацияны ишчилери анда жангы асфальт жайып бошагъандыла, жолну жанларын да тал халга келтиргенди. Этилген ишлеге ОНФ-ни келечилери бийик багъа бергенди. Аладан бири - Александр Гордиенко: «Тау элдеде жолланы асламысы теш жерледе болгъанлары ючюн жауун суула бир жаны бла кетерча этиуге бютюн уллу эс бурургъа тошеди. Биз кёргенибизча, мында да ол жаны бла бек тынгылы мадар этилгенди», - деп, бу объектге этилген ишлеге сёз айтырча болмагъанын белгилегенди. Жол къурулушчула уа анда битеу ишле бу айны 15-сине бошаллыклары чертгенди.

ЮСЮПЛАНЫ Галина хазырлагъанды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ЭСЕПЛЕ

Бир къырал экзаменни баш кесеги чырмаусуз ётгенди

Къабарты-Малкъарда бир къырал экзаменни (ЕГЭ) баш кесеги къуарлыуу, чырмаусуз башланганды. Литературадан ол сынауладан 200 адам, географиядан - 57-си, информатикадан да 230-су ётгенди. Экзаменлени тап къуарар ючюн, беш пункт ачылганды. Тохташдырылган низам сакъланырына экзаменлени алган къырал комиссия, КЪМР-ни Жарыкъландыруу, илму эмда жаш тёлую ишлери жаны бла министерствосуну билим бериуге надзор эмда контроль этиу жаны бла управлениасында ишлегенле, жамаут къуаручула, федерал экспертле да кез-къулакъ болгъанлай турадыла.

Экзаменле берилген хар пунктха киргенлени металлодетектор бла тинтирча мадарла да этилгенди. КЪМР-ни Жарыкъландыруу, илму эмда жаш тёлую ишлери жаны бла министри, экзаменлени алган къырал комиссияны таматасы Анзор Езаов аллай эки пунктда болгъанды - Нальчикде 14-чю номерли гимназияда бла 2-чи номерли лицейде. Журналистлени сорууларына жууалла бере, ол бу ишни къурай, бек алгъа сабийлени бла ЕГЭ-ни бардырырга къатышханланы саукулларына къайгырылганын чертип айтханды.

Битеу пунктлада да къоркъуусузлукъну мадарлары этилгенди: отоулада дезинфекция бардырылады, алагъа кирген жерледе вирусну ёлтюрорча затла салынадыла, экзамен-

лени алыуға къатышханланы батысыны да температуралары тинтиледиле, социал узакълык сакъланады, суусап болгъанла да къыйналмазча этилгенди, - дегенди министр.

Къабарты-Малкъарда ЕГЭ къалай бардырылганына къарап турурга онг берген ара

ачылгъанлы төрт жыл болады. Аудиториялада салынган видеокameraга алынган суратла «Смотри ЕГЭ» деген сайтха жиберилгенлей турадыла. Бу ара экзаменле бошалгынчы ишлеп турлукъду.

Экзаменлени баруу халлары юсюнден айтханда, литературадан 17 заданияны толтурургъа 3 сагъат бла 55 минут бёлюнгенди. Географиядан 34 заданияны 3 сагъатха толтурургъа тошгенди. Информатикадан сынаула уа эки кесекден къуарлгандыла. Битеу бирге уа 27

заданияны толтурургъа 3 сагъат бла 55 минут бёлюнгенди.

«Экзаменлени бериу халларын ЕГЭ-ни къурагъанла барысы да иги билгенди. Экзаменле берилген битеу пунктлада да сынау материалланы аудиториялада ачыуно амаллары жюрютуладыла. Экзаменден сора соруулагъа

Акция

Ветеранлагъа – хуржун телефонла

Белгилисича, «Единая Россия» партияны башламчылыгы бла саулай къыралда, ол санда Къабарты-Малкъарда да, «Ветераннга - телефон» жандаурулу къардырылады. Аны бла байламлы республикада жашаган хар фронтучыга 97 аппарат келтирилгенди. Аланы юлеширге жер-жерли власть органлагъа

«Хорламны волонтерлары» жамауат организацияны келечилери да болушадыла.

Бу конледе акция Чегем районда да ётгенди. Администрацияны келечилери, уллайганланы жокълап, телефонланы сауғалагандыла, быллай ишни магъанасыны юсюнден да айтхандыла. Абаданлагъа тынч болур ючюн

телефонланы уллу кнопкалары эм кенг экранлары бардыла. Аны бла бирге энчи сертификат да бериледи. Эм башы уа - ол лимитсиз тарифге къошулганы ючюн, къыралны ичинде да хакъсыз сёлешир онг тапдырылады эм кеси да чек салынмагъан кезиуню ишлейди.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Маданият

Гергьокъаланы Халимат Искусстволаны Шимал-Кавказ институтун бошаганды, Нальчиктин Музыка театрында, Къули Къайсын атлы малкъар театрда эм Хасанияны Маданият юйюнде да ишлейди. Ана тилибиз, назмучулукъ, жыр хазнабыз бизни жашаубузда тийишли жерни алыр ючюн фахмулу къыз къолундан келгенни аямайды. Халкъыбызны байрамларына хар заманда да энчи

къууат салады. «Къайсыннга жюз атлам» фонд бардыргъан «Нарт оюнлада», «Алтын къолда», дагыда Къарачай-Черкесде къуаралгъан «Айранны байрамында» аны ариу ауазындан сора да, къураучу фахмусу да ачыкъланганды. Жыр видеолары уа халкъыбызны вокал искусствосун Кавказда угъай, битеу Россейге белгили этгендиле. Бюгюн ол бизни ушакъ негерибизди.

- Халимат, ачыкъ айтханда, бизде сабийни искусство жаны бла фахмусу бар эсе да, атасы-анасы жолун тыйып къоядыла. «Аллай усталыкъ бла башын кечиндирилликъ тыйюлдо», - деп. Алай жашау а кёрюзтеди: битеу да жаш адамла юристле, экономистле, врачла болганлыкъга, алагъа иш табылмагъанын.

- Адам экономист болса окъуна, анга искусство жаны бла ангылауу болганы болушуркъду, аны ич дунясын байыкъландырлыкъды. Жарсыугъа, сабий чыгармачылыкъны юйлерине жюриген таулу жашчыкъланы, къызчыкъланы саны бек азды. Мен Огъары Малкъарда ёсгенме. Школгъа беш жылымда баргъанма. Аны уа алай Баллиланы Роза Баразовнаны классына тюшер ючюн этгенме. Ол, сабийлени, жырларгъа, тепсерге юйретип, конкурслагъа элтгенди. «Билляча» эм башха республикалы эришуле эсимдедиле. Мен би-

соргъанлагъа: «Къызым конкурса биринчи жерни алгъанды», - деген эди.

Гитче заманымда окъуна ким болургъа сюесе деп сорсала, арсарсыз: «Жырчы», - деп

Угъай, тойюшюрге сыйген адам сунмагъыз. Окъугъан кезиунюмде да, ишлеген жеримде да адамла бла жарашып тура билеме.

- Сен искусстволаны ин-

Ариу ауазы – таулуланы жыр хазнасыны накъышы

жууаплагъанма. Тенглерим а устаз, врач дегенлеринде, жырчы деп къайтаргъанлай тургъанма. Бусагъатда мени дерслериме жюриген сабийлени дуняа культураны билерге, искусствону адамы болургъа юйретеме. Адам юрист болганлыкъга, классика музыкагъа кюн сайын тынгыларгъа болады, юйюнде фортепианону согъаргъа,

ститутуну вокал бёлююнде окъугъанында, белгилеп айтырча устазынг ким болганды?

- Валерий Асланович Кайцукков. Бу огъурлу адам бек кючлю устазды. «Мен санга ийнанам, сен да кесинге ийнан», - дейди манга. Мухасыннан кезиунюмде кёллендири биледи. Юйюрге болгъан адамы студентлерине алай бир уллу эс бурганына, алагъа не жаны бла да болушургъа сыйгенине сейир этерчады.

- Санга эстрадамы огъесе классикамы жууугъуракъды?

- Классика. Эстрадамы хар адам да жырлаялыкъды, классиканы уа жаланда окъугъан адам. Шёндюго эстрада бийик профессионал даражадады десек, ол ётюрюк болуукъду. Кёлле жыргъа жанлары салмайдыла. Алай жыргъа жырчы толусунай берилмесе, тынгылагъанла аны эшитирек тойюлдоюле, концерттен сора юйлерине келип жырларкы тойюлдоюле. Хар жыр гитче спектакльге ушаргъа керекди.

- Классиканы сайлагъанлыкъгъа, сен эстрадада бусагъатда бек белгили жырчыладан биресе.

- Биринчи кере КъМР-ни сыйлы артисти, КъЧР-ни халкъ артисти Жангораланы Мажитни Жангы жылгъа хазырлагъан концертине къатышханма. Мажит анамы къарындашыды. Не жыр эди биринчи жырды? Зумакулланы Танзиляны «Ана» деген назмусуна Нихат Османовну жырды. Манга дерди бу чыгарманы фортепианону

Кёрюрюбюз, не зат аталсам да.

-Эстрадада жырлар ючюн окъургъа керекмиди?

- Устаз сабийлени окъутур ючюн университетни бошайды, врач багъаргъа эркинлиги болур ючюн къадалып билим алады, да сора жыр искусствону дуняасына билимсизле да жарарыкъдыла деп ким айтханды? Мен бек кёл кезырганганма, окъугъанма сахнагъа чыгардан алгъа, аны тюзге санайма. Искусстводан къыйын зат жокъду дуняада, сахна билимсизликини, фахмуслукъну да кёрюзтюп къояды.

- Сени Музыка театрында рольларын, Малкъар театры спектакльлеринде къурагъан сыфатларын артист диапозонунг бек кенг болганына шагъатлыкъ этедиле. Жууукълагъа, тенгге уа бармыды жер жашауунда?

- Артистлеге, башхалдан эсе, бегирек керекдиле жууукътенг. Нек? Бизни ишибиз арсарлыкъ бла байламды. Бир сыфатны хар артист башха тюрюл куюарыкъды. Бир жырны он жырчы он тюрюл жырларыкъдыла. Къайсы тюз болгъанын жаланда заман кёрюзтеди. Артистни арсарлыкъдан толу жюриген жууукъ адамлары сакъларгъа борчлудула. Искусствода къадар тынч тойюлдо, аны ауур жюго жаланда артистни угъай, аны жууукъ адамларыны боюнуна да тюшеди.

- Халимат, таулулада бийик билимлы музыкантла кёл тойюлдоюле, сен ол аз сандан биресе. Искусстволаны институтунда бизни миллетден жаш адамла аз болгъанлары бек жарсытады. Хар элибизде Маданият юйюнде сенича устаула жырларгъа, тепсерге юйретесе эди таулу сабийлени, къалай огъурлу иш болуукъ эди ол! Чыгармачылыкъ жолунг узун эм насыплы болсун! Таза жюрекли, ариу адамса да, насыбынг да ариу жырча келсин жашауунга!

Ушакъны БАЙСЫЛАНЫ Марзият бардыргъанды.

ринчи устазыма бек ыразыма, сау болсун.

Башха жаны бла да насыбым тутханды: юйде манга жырлама деп бир заманда да айтмагъандыла. Анам Аминат бюгюн да биринчи кесаматчымыды, аны оюмуна эс бурама. Аппам Мухамет а мени жырчы болгъаным бла ёхтемленеди.

Къулийланы Къайсын атлы конкурс болады да, районда мен экинчи жер алама. Жюриде олтургъанладан бири уа анама: «Сизни къызыгъыз хорларгъа тийишли эди», - дейди. Малкъаргъа автобусда бара тургъаныбызда, аппам

юйюрге байрамлада жырларгъа да. Жаланда профессионалла угъай, хар адам да музыка бла жашаса, дуняалары жарыгыракъ болуукъ сунам.

- Баям, къадар да адамны жюрек сырын эшите болур. Чакъыргъанынг, излегенинг келе болур къолунга. Жырчы болмасанг а, къайда ишлеялыкъ эдинг?

- Жууукъларым: «Халимат, сен сейирликъ юрист болуукъ эдинг», - деучюдоюле. Мен тюзлюк болмагъанны кёрсем, биреу биреуню басынчакълагъанына шагъат болсам, тынгылап турлукъ тойюлме, оюмуму ачыкъ айтырыкъма.

ЮБИЛЕЙ

Ишлеген жеринде, жамауатта да аты изи бла айтылады

РФСР-ни халкыга билим бериуюню отличниги, Урунуу ветераны Деуаланы Зояны (Зайнафы), Гергьокъланы Даттуканы кызын, республикада иги танийдыла. Бютюнда билим беруу жаны бла кюрешген адамла. Ол кеп жылланы Кенжени жыйырманчы школунда ишлеп тургъанды. Бу кюнледе ол юбилейин белгилейди. Ол сылтау бла анга ариу сёзле айтыргы сыйгонлеге онг чыккыганды.

Зоя Кыргызстанда Фрунзе областы Чуй районунда Кегети элинде туугъанды. Школга ва мында Кенжене баргъанды. Сабийлигинден окууна устаз болурга сыйгонди. Сегиз классны таууханлай а, умутун толтурур мурат бла Нальчикде педагогика училищеге киргенди. Аны 1970 жылда бошاپ, урунуу жолун кеси окууган школда башланган школга жюриогендени устазлары болуп башлагъанды. Зоя анда (бир жерде!) отуз беш жыл ишлегенди. Ма ол себепден ол биринчи класдан башлап окутхан сабийледен туугъанла да жюриогендиле аны дерслерине.

Солууга чыккыганында ва, сынауу устазны Нальчикде экинчи лицейге чакыргъандыла ишлерге. Ол анда да сау он жылны бет жарыкылы урунганды. Дерс бергенден сора да, сабийле ана тиллерин иги билер ючюн, ол башха амалла излегенди. Бютюнда шарада ишлеп башлагъанында, ол жаны бла хал осал болгъанын иш юсюнде ангылап, ана тиллерин иги билмеген сабийлеге суратлары бла «Ойнай билим алабыз» деген азбуканы жарашдыргъанды. Китап кеп устазлага, ата-аналага да жарагъаны, аны бюгюн да излегенлери белгиледи. Анда боюлу дидактика материалла гитче окуучулары тилибизге сейирлерин кызгъанларын белгилерге керекди.

Андан сора да, Зоя Даттукаевна малкяр тилден ючюнчю классха дефтер жазгъанды. Аны авторствосунда башланган класслага методикала, диктант бла келденжазма жыйымдыкыла да чыккыгандыла. Ол малкяр тилден иги кесек окуу китапха рецензентди, Къабарты-Малкярны билим беруу министрствосуну окуу-методика советини члени, устазланы аттестациялагъан комиссияны да келечиси болуп тургъанды. Бийик категориялы устаз 2007 жылда «Билим беруу» атлы миллет деген «Бек иги устаз» прейм конкурсуна хорлагъанды эс 100 минг сом тенгли сыйлы сауыга ва ие болгъанды. Ол дагыда Россей Федерацияны, бизни республиканы,

Нальчикни шахар билим беруу бөлуюню да сыйлы махтау кызгъытларына тийишли болгъанды.

Сабийлени сыйген, ата-анала бла, ишчи нёгерлери бла да жа-

рашыулу устазны эллиери бюгюн да сыйлы кередила. Алгъадача, бусагыатда да излейдиле аны сынауун жаш устазла. Ол себепден алыны жыйылыуларына, ол Къабарты-Малкяр кырал университетни устазланы билимлерин ёсдорген институту, башха окуу мекам болса да, терк-терк чакырадыла билимли устазны. Ол бу жаны бла иш усталыклары бютюнда терен билерге сыйгондени алларында чыгармачылык докладыла окууйду, алыны энчи сынауу бла шагырей этеди, устазга окууган студентлеге кёргозтме дерле береди.

Аны жашау нёгери Деуаланы Махмутну жашы Рамазанды. Ол жыйырма жылны ичинде Къабарты-Малкярда Почта связыны федерал управленийсыны таматасы болуп тургъанды. «Халкыга жумуш этую сферасыны сыйлы кыулукчусу», «Россейде связыны министрствосуну мастери» деген атлагы да тийишли болгъанды. Ала бирге эки жаш бла кызы ёсдоргендиле. Таматалары Руслан юч бийик билим алгъанды: агрономга, экономистге окугъанды, Президентни академиясын тауухсанды. Энци иели фирмада директор-

ну орунбасарыды. Тёрт сабий ёсдорди. Марат а юристди, юч сабийни ата-сыды, компьютер сервис араны (Москваны филиалы) таматасыды. Венера инглиз тилден устазды, ариулукуну салонун ачып, анга таматалык этеди, эки сабийи барды.

Сабийле таулу адеп-кылыкыда ёсгенлерин, иш хунерли адамла болгъанларын ёхтемлик бла белгилерчады. Бюгюн Зайнафы бла Рамазанны жубанчалары бек бирин-

лдендире турады», – дейди коллегасыны юсюнден ол.

Шауаланы Разият а: «Зоя Даттукаевнаны анасы – Атабийланы Таусону кызы Фатимат бла, биз анга Батий дегенбиз, мени кыйын анам бек татлы болгъандыла бир бирге. Бизге да аладан ётгенди арада болгъан жылылык. Бу адамланы, саулай юйуюню да намыслары жамауатта кыала жюриогенин кёрюп, барыбыз да ёхтемликден

Уста

Агыачда омакы суратла

Османланы Жамалны жашы Алим Герпегежде жашайды. Элде орта школдан сора Нальчикде кырулуш техникумда окугъанды, ызы бла университетни кырулуш факультетин да таууханды. Бюгюнлюкте ва Карачаевскде ва университетни тарых факультетин бошап, диплом ишин кыруулайды.

Жаш кырулуш бла кюрешеди, бир талай заманны мастер, про-

раб болуп да урунганды. Бош заманында ва агъачдан тюрю-тюрю суратла ишлейди. Жёге, жерк, нарат неча чынар терекледен ариу жонугъан кыангала алып, алыны юслеринде карандаш бла суратны салады, ызы бла гитче бичакчыкыла бла жонды. Этген затларына устала, художникле да бийик багъа бередила.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Ангылатыу

Тёлеулену – терк эмда толусунлай

КъМР-ни Урунуу эмда социал кыруулау министрствосу 3-7-жылылык сабийлеге хар ай сайын берилуочю тёлеуле бла байламлы заявлияланы алынуу андан ары бардырады. Бу жумушну Урунуу, иш бла жалчытыу эмда социал кыруулау арада неча МФЦ-да, сыйсегиз а «Госуслуги» кырал порталга кирип электрон халда тамамларга онг барды.

Жумушугъуз кыалай тамамланганын «Энци кабинетгизде» кёрюрге боллукъсуз. «Заявление ведомствого жиберилгенди» деп чыкыса, ол документле алынганларыны, алай ала тийишли базага энтта да кёрюрюлмегенлерини белгисиди. «Заявление ведомствого жагъенди» деп жазылып эсе ва, аны юсо бла иш бардырыла тургъанын билигиз. «Заявлияны жарашдыруу бошалгъанды» деген белги адам ахчаны алгъандан сора, аны анга жатдирген кредит неча башха учрежденидан да жууап келгенден сора кёргозтоледди.

Заявлияны кыадары белгисиз эсе, аны юсюнден сауынлыгъан арага сёлешип сурарга боллукъду. «Госуслуги» портал бла ётдоре эсегиз заявлиягъызыны, ахчаны кырал кыйры

жиберирге кереклисин бек тынгылы эс беруп жазыгъыз! Банк картчакыны номерин угъай, сётгъузну номерин кёргозтюрге керекди! Ол 20 тарихден кыралдады, кеси да 408 деп башланады.

Заявлияны кыйратырып эки, юч кере, атаны, аны атындан да берирге керекмейди. Алай этсегиз, ол анга кырагъан специалисти кеп заманын алады, суюною да кыйын этеди. Кырал пособияла берирге энчи система кырадады. Ахча терс кёрюрюлсе, аны артха кыйтармай боллукъ туююлду. Жангылыч этгенле ва жууапха тартылыкыдыла.

Дагыда бир эсертиу: алгъын сизни юйюрге, сабийлери болгъан юйюрге дегенча аллай социальный болушлук берилген эсе, эндиги заявлиягъызыны да ол заманды кыайсыгыз берген эсегиз, аны атындан жазыгъыз. Ол жумушугъузну тындырууну иги да терклендирликди.

Заявлияны быйыл 31 декабрьден кеч кыалай бергенле ахчаны (алай эркиниклери бар эсе) келир жыл биринчи январьда ётдоре эсегиз заявлиягъызыны, ахчаны кырал кыйры

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

СУРАТ ЭТИОД

КЫСХА ЧАМПА

Хожаны жашауундан

БУ ДА ГИТЧЕЛИК ЭТЕДИ

Хожа кетермей жанында бир уллу бичакъ жюриюргоге ёч болганды. Бир кюн анга:

- Алан, Хожа, бу уллу затны жанында нек кётюрюп айланаса? - деп соргъан-дыла бир кере ныгышда олтурганла.

- Мен бу бичакъ бла китапланы халатларын кырама.

- Быллай уллу бичакъ болмаса, китапны халатын гитчергагы бла кырырга жарамаймыды?

- А, шуёхла, ол мен кёрген китаплада алай халатла бардыла, аланы кырырга тап бу да гитчелик этеди.

ОЙНАРГА ЧЫГЪАР

Насра Хожаны кыатыны, кыарыны болуп, сабий табарга ауруп жатханды. Алай табалмай кёп кыйналганды.

Кыатынла халарны Хожага айтханларынды, ол:

- Тохтагъыз, мен аны амалын билеме, - деп кетип, тюкенден бир талай илляу алып, кыатынны жанына салганды.

- Хожа, была нелеринг эселе да, бусагъатда неге керекдиле? - деп соргъандыла тиширула.

- Сиз сабий кёрмегенмисиз? - деп сейирсингенди Хожа. - Бу тууарык да сабий ушайды да, быланы кёрсе, ойнарга чыгъар.

КИШТИК КЪАЙДАДЫ?

Хожа базардан эт алып келип, хычин этерге кыатынына бергенди. Ол хычинле этип башлагъынчы, этни киштик

ашап кетгенди.

Ингирде Хожа келип:

- Кыатын, хычин этгенмисе, кыайдады? - деп соргъанды.

- Огъай, этни киштик ашап кетгенди. Хожа, ачыуанып, киштикини тутуп келип, базманнга салганды. Аны ауурлугу тамам юч килограмм болганды.

Насра Хожа, сейирсинип:

- Киштикини ауурлугу юч килограмм эсе, эт кыайдады? Ол ауурлук этники эсе уа, киштик кыайдады? - деп сагышха квалганды.

ЮЙДЕГИЛИ БОЛУУ

Насра Хожаны ахлулары жыйылып кенгешгендиле да, аны юйдегили этерге оноулашхандыла. Аны юсюнден Хожаны кесине жукъ билдирмей, экеулен барып, жангызлай тургъан бир тишируу бла сёз тауусуп келгендиле. Келинлик артык бек сойдюмлю болмаганды. Иш тамам болду дегенден сора Хожага айтхандыла. Ол кыатын алырга угъай дегенди. Алай бла тишируу келтирип Хожаны юйюне салгандыла.

Эрттен бласында Хожа кыайры эсе да кетип тебирегенлей, юйдегиси аны тохтатып соргъанды:

- Э киши, мен сени жууукъларынгы таныймайма. Кимге кёрюнейим, кимге кёрюнемейим?

Хожа, арсар бола турмай:

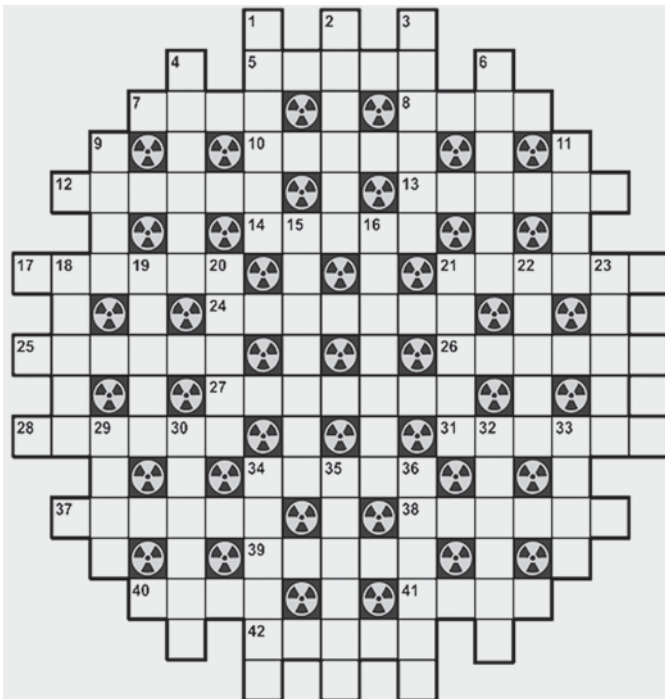
- Кимге кёрюнсенг да, кёрюн, алай манга кёрюне, - дегенди.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 5. Бичен этгенде хайырланылган амал. 7. Кыш улоу. 8. Музыка белги. 10. Прибалтика кырал. 12. Окъ тийген. 13. Андан резин этедиле. 14. Кзуруган нартюх сабакъ. 17. Жипни кыйырына тагылган агъач. 21. Аллай кётгли жер Огъары Малкърар тийресинде барды. 24. Хансны бир тюрлюсю. 25. Бу таурухладан келген жигитни аты Тауырзаланы Далхатны китабына аталыпды. 26.

чибин. 40. Жылкы. 41. Испанлы футбол клуб. 42. Эски кыабыр.

ЁРЕСИНЕ: 1. Ата орунун тутхан адам. 2. Азияда тау. 3. Амма. 4. Женгиз кийим. 6. Тукъум бёлюм. 9. Тели-мели сёлешиу. 11. Кыанатлыны буруну. 15. Семенланы Сымайлыны белгили жыры. 16. Ораза ай. 18. Кыагъанакыга сегиз кюн болганда, аллай той этгендиле. 19. Картофха ушагъан татлы зат. 20. Уллу чёгюч. 21.

Кыара адамла жашагъан жер. 27. От этгенде хайырланылган жонгурчхала. 28. Сабийле ийнеклеге алай айтадыла. 31. Ийнануу. 34. Тенгешдиргенде, адамны, затны эниш этгенде хайырланылган сёз. 37. Ол таурухлу жигитни аты бла жайылганды тукъум бизде. 38. Ойламай айтылган сёз. 39. Ийнеклени тынчлыксыз этген

Эсиртген ичги. 22. Даражалы адам. 23. Дагыстанлы. 29. Тирликлеге уллу заран салган кюрт. 30. Ханс. 32. Чалдиш кыанганы юсюнде ойнайдыла аны. 33. Батыр ата-бабабыз. 34. Алай этген иш оюлмайды. 35. Эски тишируу ат. 36. Аллай ташха таянма дейдиле акылылыла.

ГАЗЕТНИ 75-чи НОМЕРИНДЕ
БАСМАЛАННАН СЁЗБЕРНИ ЖУАПЛАРЫ:

Энине: 5. Кыадама. 6. Уртлам. 10. Чыран. 11. Апасы. 12. Кзурманлык. 15. Кыапан. 18. Кыолташ. 19. Ыйлыгыу. 20. Акъсуусан. 21. Кыандауур. 24. Аманлык. 26. Тарпан. 27. Алатау. 31. Кыарелдиле. 33. Кыазакъ. 34. Кыанат. 35. Майдал. 36. Кырпакъ.

Ёресине: 1. Жумарык. 2. Кыартлык. 3. Кыадау. 4. Тайпа. 7. Тырнак. 8. Огъары. 9. Асууат. 13. Майрусхан. 14. Жолбарсла. 16. Айланма. 17. Кызарыу. 22. Ёнчелеу. 23. Чардак. 25. Жантау. 28. Кыаймак. 29. Алысын. 30. Калак. 32. Шагъат.

Пенсия фонд

Шагъатлыкъ кыагъытны энди алгъан тынчды

Федерал законга кёре, Россейни Пенсия фондуну регионда бёлюмо 2019 жылны 1 январындан башлап адамга пенсияга чыгаргъан беш жыл квалганына шагъатлыкъ этген справкаланы береди. Бу кыауумга 55 жыллары толган тишируула бла 60 жыллары толган эр кишиле киредиле. Алага пенсия жыл санлары жетгинчи беш жылны ичинде пенсиячылага деп жарашдырылган федерал эм

регион льготаланы хайырланырга онг бериледи. Ол санда наолга, жашау журт-коммунал жумушла ючюн хаёк телегенде, ишсизлик ючюн пособие алганда да.

Аллай шагъатлыкъ кыагъытны быллай амалла бла алырга боллукъду: фондха барып; иш бла жалчыхтан организацианы юсю бла; фондну сайтында энчи кабинетинде неда кырал жумушланы порталында; МФЦ-да.

Учредительле: Кыабарты-Малкърар Республиканы Парламенти бла Правительствоосу

Баш редактору орунбасары
ТЕКУЛАНЫ Хауа

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

АТТАЛАНЫ Жамал
(баш редактор)
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редактору орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
ТРАМЛАНЫ Зухура,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кыоруула жаны бла Кыабарты-Малкърар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа "КыМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Эссенуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графике кёре 19.00 сагытта кыол салынады. 20.00 сагытта кыол салынганда.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН
ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Кучукланы Сафият - жууаплы секретары орунбасарлары; Баллианы Феруза - (1,2,3,11-чи бетле), Геляяны Валентина - (4,9,10,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1236 экз. Заказ № 1311
Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Налчык шахар,
Ленни атлы проспек, 5
электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru